

УДК 346+351.75

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.1.67>

УЧАСТЬ ПОЛІЦІЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ В УКРАЇНІ

Попович С.М.,

*аспірантка кафедри господарсько-правових дисциплін
та економічної безпеки,**Донецький державний університет внутрішніх справ*

ORCID: 0009-0006-4147-1572

Попович С.М. Участь поліції в забезпеченні безпеки бізнесу: зарубіжний досвід і перспективи розвитку інституту в Україні.

Стаття присвячена аналізу ролі поліції в забезпеченні безпеки бізнесу в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду та перспектив розвитку інституту в умовах сучасних викликів. Актуальність дослідження зумовлена зростанням економічної злочинності, необхідністю адаптації до європейських стандартів у контексті інтеграції України до Європейського Союзу. У статті проаналізовано правовий статус поліції як суб'єкта публічного права, який може надавати платні охоронні послуги на договірній основі. Підкреслено, що чинне законодавство в Україні допускає можливість надання поліцією платних послуг на умовах договору, що передбачає вступ до економічних правовідносин у формі окремих комерційних ініціатив.

Розглянуто зарубіжний досвід, зокрема модель community policing у Великій Британії, де Business Crime Reduction Partnerships (BCRP) забезпечує співпрацю поліції з бізнесом на основі платних внесків і прозорих угод, а також державно-приватне партнерство (ДПП) у Німеччині, яке базується на договорах про обмін інформацією та спільне реагування. Особливу увагу приділено використанню цифрових технологій, таких як системи CompStat у США та інтелектуальне відеоспостереження в Японії, для підвищення ефективності захисту бізнесу. Досліджено договірну складову щодо надання відповідних послуг щодо забезпечення безпеки бізнесу. На основі аналізу зарубіжного досвіду запропоновано нові напрями розвитку інституційної взаємодії в Україні. Зокрема, акцентовано увагу на необхідності реформування законодавчої бази, впровадження цифрових технологій для моніторингу безпеки бізнесу, створення платних партнерств на зразок BCRP та запровадження моделей державно-приватного партнерства. Висновки статті підкреслюють, що формування ефективного механізму участі поліції у забезпеченні безпеки бізнесу є ключовою умовою сталого економічного розвитку України. Запропоновані напрями розвитку можуть бути адаптовані до національного правового поля з урахуванням специфіки українського суспільства та безпекових загроз. Підкреслено, що подальші дослідження у цій сфері мають бути спрямовані на забезпечення балансу між захистом прав підприємців та недопущенням зловживань з боку правоохоронних органів.

Ключові слова: бізнес, Національна поліція України, договірні відносини, економічне законодавство, економічна безпека, поліція, забезпечення безпеки, community policing, охорона, охоронна діяльність.

Popovich S.M. Police participation in ensuring business security: foreign experience and prospects for the development of the institute in Ukraine.

The article is devoted to the analysis of the role of the police in ensuring business security in Ukraine, taking into account foreign experience and prospects for the development of the institute in the context of modern challenges. The relevance of the study is due to the growth of economic crime, the need to adapt to European standards in the context of Ukraine's integration into the European Union. The article analyzes the legal status of the police as a public law entity that can provide paid security services on a contractual basis. It is emphasized that the current legislation in Ukraine allows the provision of paid services by the police under a contract, which involves entering into economic legal relations in the form of separate commercial initiatives.

Foreign experience is considered, in particular, the community policing model in the United Kingdom, where Business Crime Reduction Partnerships (BCRP) ensures cooperation between the police and business on the basis of paid contributions and transparent agreements, as well as public-private partnership (PPP) in Germany, which is based on agreements on information exchange and joint response. Particular attention is paid to the use of digital technologies, such as CompStat systems in the USA and intelligent video surveillance in Japan, to increase the effectiveness of business protection. The contractual component of the provision of relevant services for ensuring business

security is studied. Based on the analysis of foreign experience, new directions for the development of institutional interaction in Ukraine are proposed. In particular, attention is focused on the need to reform the legislative framework, introduce digital technologies for monitoring business security, create paid partnerships like BCRP, and introduce public-private partnership models. The conclusions of the article emphasize that the formation of an effective mechanism for police participation in ensuring business security is a key condition for the sustainable economic development of Ukraine. The proposed directions for development can be adapted to the national legal field, taking into account the specifics of Ukrainian society and security threats. It is emphasized that further research in this area should be aimed at ensuring a balance between protecting the rights of entrepreneurs and preventing abuses by law enforcement agencies.

Key words: business, National Police of Ukraine, contractual relations, economic legislation, economic security, police, security, community policing, security, security activities.

Постановка проблеми. Безпека бізнесу є одним із ключових факторів економічного розвитку, залучення інвестицій і забезпечення соціальної стабільності. В умовах глобалізації та зростання економічних ризиків, таких як кіберзлочини, шахрайство та корупція, роль правоохоронних органів у захисті підприємницької діяльності набуває особливого значення. Україна, яка перебуває в умовах воєнного стану та постійних економічних викликів, потребує ефективних механізмів захисту бізнесу від кримінальних загроз, корупції та рейдерства. Поліція як ключовий суб'єкт забезпечення публічної безпеки має вирішальне значення у створенні сприятливого середовища для підприємництва. Актуальність теми також підтверджується такими факторами, як:

зростання злочинності у сфері економіки держави – згідно Звіту Національної поліції України про результати роботи у 2024 році, у 2024 викрито на 15% більше (з 10,4 тис. до 12 тис.) кримінальних правопорушень у сфері діяльності, у тому числі на 12% більше (з 3 тис. до 3,4 тис.) – пов'язаних із неправомірною вигодою [1];

необхідність адаптації до європейських стандартів – інтеграція України до Європейського Союзу (далі – ЄС) вимагає реформування правоохоронної системи, зокрема в сфері захисту бізнесу. Аналіз зарубіжного досвіду демонструє, що в багатьох країнах інститути участі поліції у забезпеченні безпеки бізнесу є високорозвиненими та базуються на сучасних технологіях, чітких правових нормах та принципах прозорості. Вивчення цього досвіду може стати основою для реформування української системи та покращення взаємодії між поліцією та бізнесом;

дефіцит досліджень – попри значний зарубіжний досвід, в Україні недостатньо наукових праць, присвячених спеціалізованим поліцейським підходам до захисту бізнесу.

Тому тема дослідження є надзвичайно актуальною, оскільки вона спрямована на пошук нових напрямів розвитку інституційної взаємодії в Україні.

Стан опрацювання проблематики. Питання діяльності поліції та безпеки бізнесу були окремими темами досліджень багатьох вчених, серед яких: О.М. Бандурка, А.Г. Бобкова, В.В. Бондар, С.С. Вітвіцький, Б.В. Дерев'янка, Р.А. Джабраїлов, О.В. Дячук, Д.В. Задихайло, А.М. Захарченко, О.В. Крижановська, Л.М. Ніколенко, В.В. Ноник, О.В. Проневич, В.В. Устименко та інші поважні вчені. Однак, незважаючи на серйозну й ретельну увагу вчених до означених питань, дослідження участі поліції в забезпеченні безпеки бізнесу потребує подальшого вивчення та наукового обґрунтування.

Таким чином, **метою даної статті** є аналіз проблематики участі поліції в забезпеченні безпеки бізнесу, вивчення зарубіжного досвіду та пропозиція нових напрямів розвитку цього інституту в Україні.

Виклад основного матеріалу. Безпека бізнесу безпосередньо впливає на економічну стабільність та інвестиційну привабливість країни. За даними Світового банку, рівень безпеки є одним із ключових факторів, які враховують інвестори при виборі країни для ведення бізнесу. Опитування Європейської бізнес-асоціації показало, що 62% підприємців в Україні вважають недостатнім рівень захисту їхніх прав і майна з боку держави [2]. Правовий статус органів Національної поліції України в контексті їхньої участі у господарських правовідносинах є складним і багатовимірним. З одного боку, поліція є суб'єктом публічного права, основною функцією якого є охорона прав і свобод громадян, громадського порядку та боротьба зі злочинністю. З іншого боку, чинне законодавство допускає можливість надання поліцією платних послуг на умовах договору, що передбачає вступ до економічних правовідносин у формі окремих комерційних ініціатив. Поліція як ключовий суб'єкт сектору безпеки [3, с. 15] має потенціал стати партнером бізнесу у протидії економічним злочинам, не тільки спираючись на договірні відносини з бізнес-структурами, а й розвиваючи сферу договірних відносин між органами поліції та іншими суб'єктами з надання послуг охорони.

Свою діяльність в цьому напрямі поліція здійснює відповідно до п. 19 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» [4], постанови Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2018 року № 975 «Про затвердження категорій об'єктів державної форми власності та сфер державного регулювання, які підлягають охороні органами поліції охорони на договірних засадах» [5], Положення про Міністерство внутрішніх справ України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 878 [6], а також наказу МВС від 14.12.2022 р. № 816 «Про затвердження Порядку забезпечення охорони об'єктів органами поліції охорони на договірних засадах» [7]. На підставі «Інструкції про організацію службової діяльності органів поліції охорони під час виконання заходів з фізичної охорони об'єктів», затвердженої наказом МВС України № 577 від 07 липня 2017 року [8] органи поліції охорони виконують завдання з організації охорони рухомого і нерухомого майна (об'єктів) суб'єктів господарювання різних форм власності, вантажів, що перевозяться, об'єктів права державної власності у випадках та порядку, визначених законодавством України, відповідно до чинного законодавства надання послуг з інкасації, забезпечення пропускового та внутрішньо об'єктового режимів на об'єктах охорони, оперативного реагування на повідомлення про спрацювання технічних засобів охорони на об'єктах, підключених до пунктів централізованого спостереження поліції охорони, чи інші повідомлення про правопорушення, особистої та майнової безпеки фізичних осіб, публічної безпеки і порядку (громадського порядку і громадської безпеки) в межах постів і маршрутів охорони, беруть участь у здійсненні державної охорони, профілактичних заходів, спеціальних операцій (оперативних планів), запобігають, виявляють і припиняють правопорушення в місцях несення служби [9].

Зарубіжний досвід свідчить про можливість підвищення ефективності поліції у сфері економічної безпеки в Україні та розвиток договірних відносин між поліцією та бізнесом щодо надання послуг з охорони.

У Великій Британії поліція активно співпрацює з місцевими бізнес-асоціаціями через програми community policing. Такі ініціативи передбачають регулярні зустрічі з підприємцями, спільне визначення пріоритетів безпеки та профілактику злочинів [10, с. 42–46]. Наприклад, у великих містах, таких як Лондон і Манчестер, створено Business Crime Reduction Partnerships (BCRP) – ініціативи, які об'єднують представників поліції, місцевих бізнес-асоціацій і торговельних палат для координації зусиль у боротьбі з економічними злочинами, зокрема крадіжками, шахрайством і кіберзлочинами. Причому їх співпраця ґрунтується на партнерському підході [11]. Крім того, у 2018 році був створений National Business Crime Centre – це міжвідомчий центр, для кардинальних змін у боротьбі з економічною злочинністю. Він об'єднує колективні зусилля правоохоронних, регуляторних органів, урядових відомств і приватного сектору для оптимізації спільного впливу на загрозу економічної злочинності. Включає партнерство з різними партнерами, які співпрацюють у державному та приватному секторах, в тому числі з Підрозділом фінансової розвідки Великобританії (UKFIU), Центром доходів від злочинів (PoCC) [12].

Діяльність поліції в межах партнерств із бізнесом має змішану модель фінансування, яка крім бюджетного фінансування, базується на договірних відносинах та є оплатною. Наприклад, участь у BCRP є платною для бізнес-структур. Вони сплачують регулярні платежі, які йдуть на фінансування додаткових заходів безпеки, таких як: встановлення та обслуговування систем відеоспостереження; організація спільних патрулів; проведення тренінгів із кібербезпеки чи профілактики крадіжок. Наприклад, у Лондоні бізнеси в межах BCRP сплачують внески, які варіюються залежно від розміру підприємства та обсягу послуг [11].

Ще одним із напрямів забезпечення безпеки бізнесу є залучення поліції до профілактичних заходів, таких як спільні патрулювання у торговельних районах або консультації з питань безпеки інфраструктури. Наприклад, у Бірмінгемі поліція співпрацює з власниками магазинів для встановлення сучасних систем відеоспостереження, які інтегруються з поліцейськими базами даних [13]. Такий підхід не лише знижує рівень злочинності, але й підвищує довіру бізнесу до правоохоронців.

Досвід Великої Британії показує, що чітко визначені договори, які включають обов'язки всіх сторін, сприяють ефективній співпраці. В Україні можна адаптувати модель BCRP, створивши платні партнерства, де бізнес-структури фінансують додаткові заходи безпеки, а поліція забезпечує координацію та експертизу. Однак це потребуватиме розробки законодавчої бази, подібної до Crime and Disorder Act, і пілотних проектів у великих містах.

Важливим елементом community policing у Великобританії є акцент на прозорості та підзвітності [14, с. 19–25]. Поліція регулярно звітує перед громадами про результати своєї роботи, що сприяє зміцненню партнерських відносин. Цей досвід демонструє, що залучення бізнесу до спільного вирішення питань безпеки не лише підвищує ефективність поліції, але й створює сприятливе середовище для економічного розвитку. Адаптація подібних практик в Україні могла б сприяти формуванню довіри між поліцією та підприємцями, а також посилити захист економічної діяльності.

У сучасному світі цифрові технології стали невід'ємною частиною ефективного забезпечення безпеки бізнесу. У США та Японії поліція активно впроваджує цифрові платформи для моніторингу безпеки бізнесу, аналізу даних та прогнозування злочинів [15, с. 51–56]. Наприклад, система CompStat у США дозволяє ефективно координувати дії правоохоронних органів на основі аналізу великих даних. У контексті забезпечення безпеки бізнесу такий підхід може бути адаптований для моніторингу територій навколо торгових центрів, логістичних складів та інших об'єктів [16].

Сучасні технології відеоспостереження, поєднані з алгоритмами штучного інтелекту, дозволяють автоматично виявляти підозрілу поведінку, визначати особи та передбачати потенційні загрози. У Японії, наприклад, широко використовуються інтелектуальні системи відеоспостереження для захисту торгових об'єктів та офісних будівель. Такі системи можуть інтегруватися з базами даних поліції для оперативного реагування [17].

У багатьох країнах поліція розробляє спеціалізовані мобільні додатки для бізнесу, які дозволяють швидко подавати заявки на охорону, отримувати консультації щодо безпеки або повідомляти про інциденти. Наприклад, у Канаді існує додаток Business Watch, який сприяє взаємодії між підприємствами та правоохоронними органами [18].

Україні потрібно впроваджувати схожі технологічні рішення для покращення участі поліції у забезпеченні безпеки бізнесу. Першочерговими кроками можуть бути: створення єдиного цифрового порталу для взаємодії поліції з бізнесом; впровадження систем аналізу даних для прогнозування злочинів у бізнес-сфері. Цифрові технології мають потенціал стати ключовим чинником у модернізації правоохоронної системи України та забезпеченні безпеки бізнесу.

У Німеччині державно-приватне партнерство (далі - ДПП) є ключовим інструментом співпраці поліції з бізнес-структурами для забезпечення безпеки підприємницької діяльності. Цей підхід дозволяє оптимізувати ресурси, підвищувати ефективність захисту бізнесу від зовнішніх і внутрішніх загроз, а також адаптувати правоохоронні заходи до специфічних потреб підприємців. ДПП у Німеччині ґрунтується на принципах спільної відповідальності, де державні органи, зокрема федеральна поліція (Bundespolizei) та земельні поліцейські структури (Landespolizei), співпрацюють із приватним сектором для протидії економічним злочинам, кіберзагрозам, рейдерству та іншим ризикам, що загрожують бізнесу.

Правовою основою такої співпраці є спеціальні угоди про партнерство, укладені на федеральному чи земельному рівнях. Наприклад, договори про ДПП часто включають положення про обмін інформацією, спільне патрулювання та координацію дій у кризових ситуаціях [19].

Практичним прикладом є співпраця поліції з асоціаціями бізнесу, такими як Bundesverband der Deutschen Industrie (BDI), для захисту критичної інфраструктури. У рамках ДПП поліція та приватні охоронні фірми спільно розробляють плани реагування на надзвичайні ситуації, такі як кібератаки чи терористичні загрози. Наприклад, у Баварії діє програма Sicherheitsnetzwerk Bayern, яка об'єднує поліцію та підприємства для обміну даними про потенційні загрози в реальному часі. Поліція також проводить тренінги на платній основі для працівників приватних компаній, щоб підвищити їхню кваліфікацію у сфері виявлення економічних злочинів [20].

Завдяки чітко визначеним договорам і прозорим механізмам взаємодії, німецька модель ДПП забезпечує високий рівень довіри між поліцією, бізнесом і приватними охоронними структурами. Цей досвід є цінним для України, де створення подібних партнерств могло б сприяти підвищенню безпеки бізнесу, зниженню корупційних ризиків, формуванню сприятливого інвестиційного клімату, а також розвитку договірних відносин. Крім того, така взаємодія виступає як форма участі органів поліції в економічних відносинах.

Незважаючи на те, що поліція в Україні в окремих випадках виступає як суб'єкт економічної діяльності, що діє на основі цивільно-правових договорів, її участь у таких правовідносинах має певні обмеження, зумовлені її публічно-правовою природою. Поліція не може здійснювати підприємницьку діяльність у загальному розумінні цього терміну, а її платні послуги повинні бути спрямовані виключно на досягнення цілей, визначених законом, - тобто забезпечення правопорядку та громадської безпеки. Крім того, такі договірні відносини мають особливий публічно-правовий характер, адже вони не змінюють статусу поліції як органу виконавчої влади, а лише розширюють її функціональні можливості у взаємодії з суб'єктами господарювання. Участь поліції в економічних правовідносинах має бути чітко врегульована для запобігання зловживанням та забезпечення балансу між публічним інтересом і потребами бізнесу. Тому така форма як ДПП є можливістю реалізувати поліції свої функції повною мірою.

Отже, на підставі аналізу публічно-приватне партнерство у сфері безпеки бізнесу можна визначити як форму взаємодії, яка базується на договорі, між державними правоохоронними органами та суб'єктами господарювання, що ґрунтується на принципах добровільності, взаємної вигоди, прозорості та відповідальності, спрямована на спільне забезпечення правопорядку, за-

побігання правопорушенням та захист бізнесу від кримінальних та інших загроз, з можливістю використання механізмів спільного фінансування, інформаційного обміну, спільного реагування та профілактики.

Висновки. Участь поліції в забезпеченні безпеки бізнесу є важливою складовою стратегії економічної стабільності та інвестиційної привабливості держави. На тлі зростання економічної злочинності, корупційних ризиків та нових викликів воєнного часу, українські правоохоронні органи мають не лише виконувати охоронні функції, а й активно розвивати партнерські моделі співпраці з бізнесом. Формування ефективного механізму участі поліції у забезпеченні безпеки бізнесу є важливою умовою сталого економічного розвитку України.

Таким чином безпеку бізнесу слід розуміти, як стан захищеності підприємницької діяльності, її майнових, інформаційних, кадрових та інших ресурсів від протиправних посягань, зовнішніх і внутрішніх загроз, що забезпечується шляхом застосування комплексу організаційно-правових, економічних та технічних заходів з боку суб'єктів господарювання у взаємодії з державними інституціями, насамперед - правоохоронними органами на підставі відповідних договорів.

Зарубіжний досвід свідчить про ефективність моделей партнерської співпраці, що базуються на договірних відносинах, і які можуть бути адаптовані в національне правове поле з урахуванням специфіки українського суспільства та безпекових загроз. Таким чином, поліція повинна трансформуватись із традиційного силового інституту в проактивного партнера бізнесу. Це сприятиме не лише зниженню рівня злочинності, а й формуванню довіри до правоохоронної системи, що є запорукою сталого економічного зростання держави.

Важливо, щоб подальші дослідження у цій сфері були спрямовані не лише на правову уніфікацію, а й на забезпечення балансу між захистом прав підприємців та недопущенням зловживань з боку правоохоронних органів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2024 році. *Національна поліція України*. URL: <https://npu.gov.ua/diyalnist/zvitnist/richni-zviti>.
2. Дослідження. Європейська Бізнес Асоціація. *Eba*. URL: <https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analytika>.
3. Бандурка О.М. Захист економічної безпеки підрозділами Національної поліції України. Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми: тези доп. учасників міжнар. наук.-практ. конф. 2019. С. 15–17.
4. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VII. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України: Законодавство*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/print>.
5. Про затвердження категорій об'єктів державної форми власності та сфер державного регулювання, які підлягають охороні органами поліції охорони на договірних засадах: постанова Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2018 року № 975. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України: Законодавство*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/975-2018-%D0%BF#Text>.
6. Положення про Міністерство внутрішніх справ України: постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 878. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України: Законодавство*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF#Text>.
7. Про затвердження Порядку забезпечення охорони об'єктів органами поліції охорони на договірних засадах: наказ МВС від 14.12.2022 р. № 816. *Document*. URL: <https://document.vobu.ua/doc/17220>.
8. Інструкція про організацію службової діяльності органів поліції охорони під час виконання заходів з фізичної охорони об'єктів: наказ МВС України від 07 липня 2017 року № 577. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України: Законодавство*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0989-17#Text>.
9. Чистоклетов Л. Взаємодія поліції із суб'єктами господарювання в умовах російської агресії. *Академічні візії*. 2023. № 20. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/481/441>.
10. Ніколенко Л.М. Взаємодія поліції та населення (на прикладі Великої Британії). *Науковий вісник УжНУ. Серія «Право»*. 2024. Вип. 85 (3). С. 42–46.
11. Business Crime Reduction Partnerships. URL: <https://nbcc.police.uk/partnerships/business-crime-reduction-partnerships-bcrp/what-is-a-bcrp-brc-content>.
12. National Business Crime Centre. URL: <https://nbcc.police.uk/partnerships/business-crime-reduction-partnerships-bcrp>.

13. Birmingham residents urged to join new CCTV system that has 'solved major crimes'. *Birmingham Live*. URL: <https://www.birminghammail.co.uk/news/midlands-news/birmingham-residents-urged-join-new-30694038>.
14. Ніколенко Л.М. Принципи діяльності поліції: сутність та особливості. *Українська поліцейська: теорія, законодавство, практика*. 2021. № 1 (1). С. 19–25.
15. Мамедова Е.А., Войтушенко І.О. Новий рубіж поліцейської діяльності. Засади використання штучного інтелекту Національної поліції України. Міжнародний досвід. *Центральноукраїнський вісник права та публічного управління*. 2024. № 4 (88). С. 51–56.
16. CompStat: Its Origins, Evolution, and Future in Law Enforcement Agencies. *Police Executive Research Forum (PERF)*. URL: <https://www.policeforum.org>.
17. Japan's National Police Agency Report on Smart Surveillance Systems. URL: <https://www.npa.go.jp>.
18. Business Watch Canada. URL: <https://www.businesswatchcanada.ca>.
19. Public-Private Partnership Resource Center. URL: <https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/country-profile-germany>.
20. Security Network Munich. URL: <https://security-network-munich.org/news>.